

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 17/19.04.2021 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 19.04.2021 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ:

Александър Кашъмов

Бойко Василев

Весислава Антонова

Гена Трайкова

Диляна Илиева

Даниела Тренчева

Ирина Недева

Илия Вълков

изслуша доклада по жалба вх. № 08-004 срещу Информационна агенция Блиц / <https://blitz.bg/> за публикация със заглавие „Семейство от Гърмен отиде на вилата си и онемя от видяното след циганско нашествие“¹ от 23.01.2021г.

Комисията констатира следното:

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими за това реквизити.

2. Копие от жалбата и искане за становище е изпратено до са изпратени до Информационна агенция Блиц на 12.03.2021г.

3. По повод на жалбата не е постъпил писмен отговор от Информационна агенция Блиц.

II. ЖАЛБИ

В жалбата на Е.А. се твърди, че има нарушение на нормите на Етичния кодекс. Става въпрос за публикация със заглавие „Семейство от Гърмен отиде на вилата си и онемя от

¹ https://blitz.bg/kriminalni/semeystvo-ot-grmen-otide-na-vilata-si-i-onemya-ot-vidyanoto-sled-tsigansko-nashestvie-snimki_news795020.html

видяното след циганско нашествие“ и подзаглавие „Апашите са ошушкали сградата до бетон, останала е една развалина, една подигравка с труда на хората“ от 23.01.2021г., която се позовава на информацията на друг информационен сайт /Struma.bg/.

Според жалбоподателя:

1. „На 23.01.2021 г., в 04:30 часа в сайта на „Информационна агенция Блиц“ ЕООД е публикувана статия с дискриминационно заглавие, подчертаващо етническата принадлежност на неизвестни, предполагаеми, извършители на кражба на вила край гоцеделчевското село Марчево, община Гърмен, цитирам заглавието - „Семейство от Гърмен отиде на вилата си и онемя от видяното след циганско нашествие СНИМКИ“. Собственичката на ваканционна къща извън населеното място твърди пред югозападна медия, която сайтът цитира като първоизточник на информацията, че къщата и е разграбена след набези на неизвестни крадци, за които набези впоследствие уверено обвинява близко живеещите жители от ромски произход в квартал „Кремиковци“. Въпреки че и в текста на репортажа първоначално се говори за неизвестни извършители, още в заглавието сайтът гръмка съобщава, че семейството, чиято собственост е къщата, онемява от гледката на полуразрушената постройка именно след „циганско нашествие“. След като жената, която информира за кражбата медиите, твърди, че от местното общинско управление и полиция не са могли да и помогнат, тя обяснява липсата на мерки с предположението, че ромите са били сигурни гласоподаватели и са толерирани от властта при подобни проявления. Авторите на публикацията насочват вниманието към противопоставянето на ромския и български етнос в други, познати на обществото проблеми - като събарянето на ромските къщи и неприязънта на българското срещу ромското население заради спорадични случаи на кражби и нападения от страна на граждани с ромска етническа принадлежност. В репортажа се представя гледната точка и на кметския наместник, който подчертава, че вилата е в полуразрушено състояние от около 8 години. Публикацията привежда на вниманието на читателя още един случай, при който роми са заплашвали с брадви и ножове жителите от български произход, които си позволили да се оплачат от ромски съседи. В края на публикацията се припомнят събитията, свързани със събаряне на ромски къщи в квартал „Кремиковци“ и се заключава, че въпреки кампанията, сега са построени нови десетки къщи на семейства от ромски произход. Със споменаването и коментара на друг обществен дебат, свързан с ромите, публикацията представя действията по събарянето като адекватно предприети с оглед на подобни кражби в момента. Събарянето е внушено индиректно като необходимо действие, което би решило проблема с престъпността. Така поднесена, информацията в статията спомага да се оправдават стереотипи и изключване, насърчава към разделение на обществото и внушава неприязън от една част на населението към друга, етнически обособена, група население. Тенденциозно чрез един частен случай, без да е доказана вина, а и в случай, че има такава, отново се създава и приобщава образа на престъпници на цялата ромска общност, като не просто се посочва, а се набляга многократно на етническия произход на недоказаните, а само предполагаеми, извършители на кражба. Етническият произход на предполагаемите извършители в случая не допринася за съществения смисъл на информацията, а в случай, че е необходимо изясняването на етноса на извършителите - приписва негативни качества на цялата общност и дискриминационно насърчава към междуетническа омраза, ползвайки обидни епитети и генерализиращи определения.

Случаят създава повод да се назоват публично отново проблеми, за които често генерално са обвинявани граждани с ромска етническа принадлежност, но без обективна необходимост се генерализира наказателната отговорност като предпоставка за омраза към цялата общност - публикацията си позволява обидни епитети, като недоказаните действия отново са определени като „цигански“. С помощта на едно емоционална, субективна гледна точка на пострадалата, се отправят генерални обвинения, с, цитирам:

„Има една мъка, която видях в очите на мъжа си. Има едни роми, които за пореден път влизат в чужда собственост, крадат и унищожават. Има и кмет, и полицаи, които за пореден път вдигат ръцете и ти казват: "Какво да направя?". Има една продажна държава, в която има правъза само за бедния българин, а на ромите отново нищо не могат да направят, защото те са им сигурните гласоподаватели!". Изказването това се ползва като повод да се припомнят други обществени събития и проблеми, свързани с ромите. В публикацията се дава гласност на позицията на местната власт и полицията, но сякаш добре перифразирани и поставени в контекста на омразата към ромската общност като цяло, тези изказвания не звучат обективно като заявка за разрешаване на частния случай, а като признание от страна на властта, че ромите са нежелани, предразсъдъчно отхвърлени и предубедено генерализирани, без зачитане на индивидуална отговорност за действия на отделни лица с такава етническа принадлежност, сякаш от страната на доброто могат да застанат само етническите българи, а от страната на злото - етническите роми.

Така представен, случаят дава нов повод за обществена неприязън към ромите и това проличава в саркастичните коментари под публикацията, както и в коментари, отправящи радикални призови, че държавата е оставила на произвола съдбата на гражданите с български етнически произход, а ромските покровителства, защото настоящата власт очаква от нея подкрепа на изборите. Публикацията само идентифицира наболели проблеми, в които са замесени ромите в своята цялост като общност, но не излага позиции за справяне с проблема, не търси позиции на институциите така, че те да предложат разрешение, само, като че ли самоцелно, стига до това, даzakлейми и обвини. Гледната точка на, обвинените от пострадалата, роми, живеещи в района, нито се излага, нито се дава информация, че е потърсена. Източник на информация е електронната страница на югозападна медия, от която информационна агенция „Блиц“ безкритично може би е прегледала и отразила случая. Опити за допълнителна проверка на информацията, сравнявайки с начина на отразяване на първоначалната публикация, не е направена. Това води до заключението, че единствено самоцелно се отразява отново случай с компрометиране на ромската общност, която е традиционен обект на, провокиращи неприязън публикации, в сайта на тази медия.

Тъй като това изказване внушава етническа нетърпимост и засилва омразата спрямо българските граждани от ромски произход, моля да предприемете мерки по ограничаване на подобен тип изказвания, с оглед препоръките и задълженията на медиите да се въздържат от дискриминационно поднесена информация или генерализиращи определения, имащи за ефект и последици единствено да насърчат омраза, агресия и презрение към цяла етническа група население заради неморални или неоправдани от закона деяния на отделни нейни представители.“

Исканията към Комисията в жалбата са:

КЖЕ да установи нарушението и да вземе мерки за преустановяване на подобни случаи в бъдеще.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

2.5 Дискриминация

2.5.1 Като уважаваме правото на всеки да живее в сигурност и безопасност, няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация;

2.5.2 Няма да посочваме расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние, ако тези факти нямат съществено значение за смисъла на информацията;

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

По преписка с вх. № 08-004 не е постъпило становище на ответната страна.

V. ФАКТИ

Жалбоподателят предоставя линк към публикация на Информационна агенция Блиц със заглавие „Семейство от Гърмен отиде на вилата си и онемя от видяното след циганско нашествие“² от 23.01.2021г., в която се цитира информация на друга медия – Струма - под заглавие „Семейство от Гърмен намери обезкостена вилата си в с. Марчево, властите вдигат рамене: Нищо не можем да направим.../СНИМКИ/“³. Текстове съвпадат, освен това Блиц използва и снимка, първоначално публикувана в *Струма*. В *Блиц* има обща препратка към *Струма* без име на автор и точен онлайн адрес, КЖЕ няма данни дали отношенията с автора са уредени и не коментира по-долу този аспект.

Жалбоподателят прилага линкове към публикацията на *Блиц* и снимки от нея. Самата публикация съдържа цитати от изказване на жена, която е пострадала от набези, на кметски наместник, на общински кмет. Съобщава се и за резултати от проверка на полицейското управление. Публикацията припомня и проблемни случаи от същото населено място.

VI. МОТИВИ

² https://blitz.bg/kriminalni/semeystvo-ot-grmen-otide-na-vilata-si-i-onemya-ot-vidyanoto-sled-tsigansko-nashestvie-snimki_news795020.html

³ <https://struma.bg/%D1%81%D0%B5%D0%BC%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BE%D1%82-%D0%B3%D1%8A%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD-%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8-%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5/>

КЖЕ разгледа жалбата и приложената към нея публикация.

Заключението на КЖЕ е, че акцент в публикацията е конкретният случай с обир на семейна вила в с. Марчево, за който сигнализира потърпевша жена, а не противопоставянето на ромския и българския етнос.

Независимо от това, че се цитират подозрения на жената относно извършителите - то не може да се смята за преднамерено подбуждане или насърчаване на омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация;

Относно нарушенията за чието нарушаване се твърди: 2.5.1. и 2.5.2. Както КЖЕ е имала повод да установи, в Етичния кодекс има два състава, свързани с дискриминация:

- За нарушение по 2.5.1. се изисква **подбуждане или насърчаване** на омраза, насилие, страх на основание, представляващо дискриминация;
- За нарушение на 2.5.2. се изисква **неоснователно посочване на признаци (етнос, пол, националност и др.под.), които нямат съществена смислова връзка с разказа в публикацията и посочването не е необходимо за по-прецизно изясняване на фактите и посланието.**

По 2.5.1:

Като уважаваме правото на всеки да живее в сигурност и безопасност, няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация;

Действително в публикацията се посочва етническият произход на предполагаемите извършители от страна на потърпевшата, но потърсените представители на общинските власти и на полицията предоставят информация за направена проверка, изясняват причините, заради които имат трудности да предприемат адекватни мерки след набезите. Не може да се приеме, че цитирането на обясненията им подбуждат или насърчават омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация. Припомнянето в публикацията на други случаи в района е в контекста на поисканото от местната власт „увеличаване на полицейските сили в района“, заради набези и конфликти.

КЖЕ не споделя виждането на жалбоподателя, че „в публикацията се дава гласност на позицията на местната власт и полицията, но сякаш добре перифразирани и поставени в контекста на омразата към ромската общност като цяло.“ Нито един от цитираните представители на местните власти и на полицията не споменава етнос и не насърчава към дискриминация, а дори напротив - опитват да обяснят проблема и да дадат решения.

Независимо от посочването на етническа принадлежност от страна на потърпевшата, която е цитирана в публикацията – не може да се твърди, че авторите създават и приобщават образа на престъпници на цялата ромска общност.

Не са използвани негативни квалификации или обидни епитети, както жалбоподателят твърди. Според него „с помощта на една емоционална, субективна гледна точка на пострадалата, се отправят генерални обвинения...“ Медията представя буквално гледната

точка на пострадалата като неин личен възглед, така че не може да се твърди, че медията отправя обвинения от свое име. Свободата на изразяване, която предоставят журналистите, разбира се, изисква от тях определени отговорности – и медията в случая е уточнила, че властите не потвърждават подозренията на цитираната потърпевша.

На основание на горния анализ КЖЕ намира, че **няма нарушение** на т. 2.5.1.

По 2.5.2:

Няма да посочваме расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние, ако тези факти нямат съществено значение за смисъла на информацията;

Жалбоподателят отбелязва, че извършителите на набезите са неизвестни и това е изрично посочено в публикацията. В този случай съобщеното в заглавието „циганско нашествие“ е не само непотвърдена информация, но и посочването на етническа принадлежност няма съществено значение за самия смисъл на информацията. Дори жената да е цитирана с нейните подозрения: „Има едни роми, които за пореден път влизат в чужда собственост, крадат и унищожават“, то информацията за това кои са извършителите не се потвърждава нито от представителите на общината, нито от полицията. В този случай заглавието „Семейство от Гърмен отиде на вилата си и онемя от видяното след циганско нашествие“ се базира само на предположение. Действително заглавието не се базира на данни, това не е отразено изрично в него, поради което то може да се смята за неточно и неоснователно уличаващо представители от конкретен етнос.

На основание по-горния анализ КЖЕ намира, че **има нарушение на т. 2.5.2.**

КЖЕ обсъди и значението на факта, че става дума за републикация. Комисията се обедини около разбирането, че медията носи редакционна отговорност при републикация, когато републикуваният текст съдържа нарушение на т. 2.5.1. и 2.5.2. - хипотезите на дискриминация - тъй като републикуването е редакционно решение, съзнателен акт. Проблематични публикации не следва да бъдат републикувани. КЖЕ отбелязва също така, че в оригиналното заглавие на *Струма* „Семейство от Гърмен намери обезкостена вилата си в с. Марчево, властите вдигат рамене: Нищо не можем да направим.../СНИМКИ/“ отсъства внушение с дискриминационен характер.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба с вх. No 08-004/2021 по повод публикация на Информационна агенция Блиц **за основателна** и констатира нарушение на Етичния кодекс на българските медии по чл. 2.5.2 *Няма да посочваме расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние, ако тези факти нямат съществено значение за смисъла на информацията;* и **за неоснователна** по чл. 2.5.1. *Като уважаваме*

правото на всеки да живее в сигурност и безопасност, няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация;

КЖЕ намира за необходимо да припомни, че се очаква от журналистите да предоставят точна и проверена информация, независимо дали цитират публикация на друга медия или подаден сигнал от граждани. Информацията за расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние е чувствителна и КЖЕ очаква медиите да се отнасят с изключителна отговорност към нея, включително при използването на цитати. КЖЕ приканва медията да бъде внимателна и прецизна при подбора на редакторските и журналистическите изрази, които могат да носят етнизирани обобщения и да нагнетяват емоции, базирани на етнос (вж и Решение на КЖЕ № 21 от 10.11.2020).

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на Фондация "НСЖЕ":

Адриана Попова